

Zejména od slide 25!!!

Vhodné cíle seminární práce, bakalářské práce
a dalších.

Stanovení výzkumných cílů a výzkumných otázek v odborném textu

Prušánky – Nechory

30.8. 2012

Arnošt Veselý

vesely.arnost@centrum.cz

Fakulta sociálních věd
Univerzity Karlovy v Praze

Proč studenti PhD. nestíhají?

1. Students make a slow start, particularly in the area of **problem formulation** and literature survey;
2. The **perfectionism** of students who are never satisfied with their work;
3. **Distraction** from the main focus of the research project; for example, by reading texts unrelated to the topic;
4. Inadequate collection of **data** due to poor planning;

Pramen: Science and Engineering Research Council (1983) *Research Student and Supervisor. An Approach to Good Supervisory Practice*, SERC, London.

Moje zkušenost

- Výběr špatného tématu ...
- Nejasně nebo neřešitelně položené otázky ...
- Příliš mnoho cílů ...

Struktura přednášky

1. Výběr tématu
2. Základní komponenty odborného článku
3. Výzkumné cíle
4. Výzkumné otázky

1. Jak si vybrat správné téma?

- Podle čeho si vybíráte téma, kterým se zabýváte?

Jak si vybrat správné téma

- Musí vás to bavit (a ostatní – aspoň některé – též);
- Jde o něco nového, ale jde na něco navázat
- Existuje zde variabilita
- Existují nějaká data či informace, a nebo je lze získat

Co tedy potřebujete?

- Mít dobrou a zajímavou **výzkumnou otázku** (otázky)
- Mít **variantní (konfliktní) odpovědi** na výzkumné otázky (hypotézy a teorie);
- Mít k dispozici **data a metodologické postupy**, které vám pomohou danou otázku odpovědět.

2. Co by měl mít každý správný článek?

TAIMRD

Uspořádání běžného vědeckého článku

Title - Nadpis

Author, Abstrakt - Autor, Abstrakt

Introduction – Úvod

Methods – Metody

Results – Výsledky

Discussion – Diskuse

Pramen: Šesták (2000:81-90, Dufková 2010)

Výsledný článek versus jeho psaní

- Výsledný text musí být jasně a dobře strukturovatelný – od začátku do konce
- Proces myšlení je iterativní – skáčíme od výsledků k výzkumným otázkám atd.

Nadpis

- O čem váš článek pojednává, ne o něčem zcela jiném!!
- Jasný, stručný, výstižný
- Škoda zbytečných slov, které počítač vyřadí („Příspěvek k ..“);
- Jeden názor: Řečnické otázky a záhadné formulace patří do popularizace Zábavnost nebo provokativnost může být výhodou
- Příklady:
 - Nancy Shulock. *The Paradox of Policy. Analysis: If It Is Not Used, Why Do We Produce So Much of It?*

Autor

- Kdo je autorem textu
- Na prvním místě hlavní autor, nese zodpovědnost za správnost textu
- Dle zvyklostí celá jména, tituly
- e-mailová adresa
- Název domovské fakulty, ústavu

Abstrakt

- Možná nejdůležitější část článku!
- Délka omezena
- Stručně o čem článek pojednává a jakých výsledků bylo dosaženo
- Abstrakt určuje, jestli si článek někdo přečte

Úvod

- Úvod do problematiky
- Co už se udělalo
- Co je známo – stručný přehled hlavní literatury (nikoli přehled ze známé učebnice ...)
- Co není známo
- Co chceme naší prací objasnit
- **Jasná definice cíle práce**
- **Výzkumné otázky**
- Úvod by neměl být delší než diskuse

Metody a zdroje dat

- Co jsme dělali
- Jak jsme to dělali
- Co jsme k tomu použili
- Důležitá přesnost a konkrétnost
- Pouze podstatné informace

Výsledky

- Výsledky práce
- Co jsme zjistili
- Co jsme vyzkoumali
- U kvantitativních dat by mělo jít o výsledky statisticky zhodnocené.

Diskuse

- **Není opakováním výsledků, ale jejich konfrontací s literaturou;**
- **Co znamenají výsledky**
- **Jak jsme splnili cíle článku**
- **Co výsledky znamenají pro náš obor**
- **Omezení, další směry výzkumu**

Literatura

- Citujte s mírou, ale nemělo by chybět žádné podstatné dílo;
- Citujte – pokud je to relevantní – stati z časopisu, do kterého přispíváte;

Žánry a jejich imitace

- Existuje mnoho různých žánrů – ne všechny články musejí mít stejnou strukturu
- Imitací se můžeme mnoho naučit;
- Je potřeba znát pravidla a normy, jinak zůstaneme „outsiders“;
- Respekt k normám musí být přiměřený a nesmí být na úkor myšlení ...

2. Výzkumné cíle

- Napište ve dvou větách, jaký je cíl (cíle) vaší disertace.
- Dejte to přečíst sousedovi.

Výzkumné cíle

- Jaká slovesa jste použili?
- Jaké mohou být další výzkumné cíle?
- A proč to vůbec všechno děláme?

Výzkumné cíle

- Primární a výzkumné cíle
- Typy výzkumných otázek
- Jak poznat dobře položenou otázku

Výzkumné cíle

Typologie **výzkumných účelů**:

- (1) predikovat,
- (2) přidat nové poznatky do „poznatkové základny“,
- (3) mít osobní, sociální nebo institucionální vliv (*impact*),
- (4) změřit změnu,
- (5) pochopit komplexní jev,
- (6) testovat nové myšlenky,
- (7) generovat nové myšlenky,
- (8) informovat,
- (9) prozkoumat minulost.

Cíle ve výzkumu

- Primární cíle
 - Čeho chceme dosáhnout, jaký má být účinek nebo efekt našeho psaní
 - Individuální (zvýšení prestiže, finanční ohodnocení, vyřešení vnitřní otázky ..);
 - Společenské (změna nějaké politiky ...)
- Výzkumné cíle
 - Konkrétní cíle pro danou stat'

Výzkumné cíle

1. Explorace
2. Deskripce
3. Explanace
4. Porozumění
5. Hodnocení (evaluace)
6. Predikce
7. Stanovení cílů a priorit
8. Definice problému
9. Navržení řešení
10. Metodologické vylepšení

Explorace

- Zmapovat
- Získat (informace, data...)
- Otevřít (téma)
- Formulovat hypotézy
- Konceptualizovat

Deskripce

- Popsat
- Klasifikovat (provést klasifikaci)
- Utřídit
- Porovnat
- Systematizovat
- Strukturovat
- Monitorovat

Explanace

- Vysvětlit
- Ověřit (teorii, hypotézu...)
- Potvrdit (teorii, hypotézu...)
- Vyvrátit (teorii, hypotézu...)
- Odhalit (vztahy...)
- Nalézt mechanismy

Porozumění

- Porozumět
- Pochopit
- Interpretovat

Hodnocení (evaluace)

- Vyhodnotit
- Ocenit
- Zjistit efektivnost
- Zjistit účinnost

Predikce

- Předpovědět
- Prognózovat
- Odhadnout

Stanovení cílů a priorit

- Formulovat (cíle, priority)
- Stanovit (cíle, priority)

Definice problému

- Formulovat (problém)
- Definovat (problém)
- Strukturovat (problém)
- Vymezit (problém)

Navržení řešení

- Navrhnout (řešení)
- Vybrat (optimální variantu)
- Vyhodnotit (varianty)

Metodologické vylepšení

- Navrhnout (metodiku)
- Ověřit (metodu, metodiku)
- Vylepšit (metodu, metodiku)

Taxikářův test

- Řekněte během dvou minut na čem pracujete a k čemu to může být dobré

4. Výzkumné otázky

- Jsou naprosto zásadní pro to, abychom mohli říci jaká je „message“ našeho článku;
- Pomáhají výzkumníkovi při rešerši odborné literatury a působí proti nedisciplinovanému sběru dat a analýze;
- Vedou čtenáře textem a strukturují myšlení;
- Podporují zájem a invenci

Výzkumná otázka

- výzkumná otázka v klasickém sociálněvědním výzkumu by měla být formulována tak, aby
 - (a) byla teoreticky zajímavá;
 - (b) dotýkala se jakékoli aspektu lidského jednání či společnosti obecně a
 - (c) byla empiricky zodpověditelná a ověřitelná.

Typy výzkumných otázek

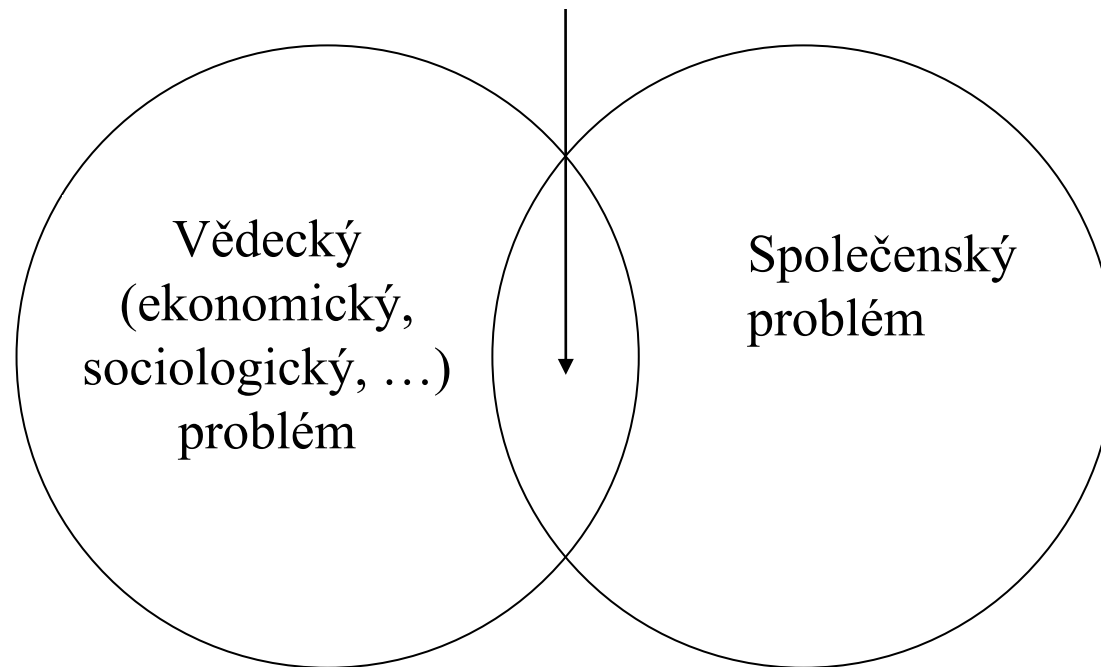
- Otázka „**co?**“ - typická pro exploraci, deskripci a predikci (a částečně též pro evaluaci a zhodnocení dopadů).
- Otázka „**proč?**“ je typická pro porozumění a explanaci (a částečně též pro evaluaci a zhodnocení dopadů).
- Otázka „**jak?**“ pak je typická pro snahu něco změnit.

Pramen: Blaikie (2000)

Cíl	Příklady otázek
Explorace	Které charakteristiky nebo detaily se nějakým způsobem váží k pozorovaným jevům? Co všechno se daného jevu týká? Kdo hraje jakou roli? Co všechno lze pozorovat a zjišťovat? S čím vším daný jev souvisí?
Deskripce	Jaký je výskyt určitých událostí nebo výstupů? Jaké jsou charakteristiky určité populace? Jaká je frekvence určitého jevu? Jak se změnil daný jev v čase? Jak se liší daný jev od stejného jevu v jiném kontextu?
Explanace	Jaké jsou příčiny daného jevu? Platí daná teorie nebo hypotéza?
Porozumění	Jak chápou aktéři daný jev? Jak rozumějí aktéři světu? Co považují aktéři za problém?
Evaluace	Byla politika (program) úspěšná? Nakolik? Měla politika žádoucí efekty?
Predikce	Jak bude vypadat určitý jev v budoucnosti? Jak se změní podmínky v budoucnosti? Co se stane, když dojde ke změně jedné proměnné?
Stanovení cílů a priorit	Jaké jsou hlavní cíle v dané oblasti? Jaké jsou priority v dané oblasti?
Definice problému	Jaké jsou hlavní problémy (v péči o duševně nemocné...)? Jaká je struktura problému v oblasti (zdravotnictví...)?
Navržení řešení	Jaká jsou možná řešení daného problému? Jaká jsou nejlepší možná řešení?
Metodologické vylepšení	Jak nejlépe změřit určitý jev? Jak získat co nejvíce a co nejspolehlivějších informací?

Společenský v. výzkumný problém

Ideální volba tématu

Výzkum versus praxe

- Vaše výzkumné téma by nemělo být „pouze“ vědecky zajímavé, ale mělo by se týkat také veřejně politického tématu.
- Dobrá „výzkumná otázka“ a dobrá „praktická otázka“ jsou často v rozporu → to, co se dobře zkoumá bývá často z hlediska praxe neužitečné a naopak

„Výzkumná otázka“ versus „veřejně politický problém“

První Veselého zákon o zbytečnosti sociálních věd:

- „Jedna skupina sociálních vědců (zejména ekonomové a sociologové) hledají exaktní odpovědi na z hlediska většiny lidí zcela irelevantní otázky. Druhá skupina „výzkumníků“ pak nachází zcela neexaktní odpovědi na důležité reálné problémy“
- Sladit metodologickou exaktnost a praktickou relevanci je někdy obtížné (příklad politizace).

Zkoumat lze leccos ...

- Mají přírodní podmínky vliv na kvalitu vzdělávání a tím pádem na lidský kapitál?
- Jak vysvětlují výsledky PISA 2006:
 - Průměrná teplota
 - Úhrn ročních srážek
 - Čistý import paliv a těžných produktů na obyvatele

**Měřit to lze, ale má to praktický
smysl?**

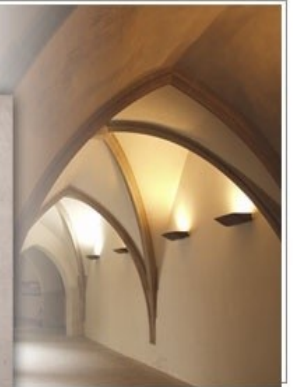
Literatura

- Blaikie, N. 2000. *Designing social research*. Oxford: Blackwell.
- Blaikie, Norman. 2007. *Approaches to Social Enquiry*. Cambridge: Polity Press,
- Bryman, A., 'The research question in social research: what is its role?', *International Journal of Social Research Methodology*, 10, 2007, pp. 5-20.
- Čmejrková S., Daneš F., Světlá J. 1999. *Jak napsat odborný text*. Praha: Leda.
- Disman, M. 1993. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.
- Gerring, J. 2001. *Social Science Methodology : A Criterial Framework*. Cambridge : Cambridge University Press.
- Gerring, J. What makes a concept good? A criterial framework for understanding concept formation in the social sciences. *Polity*. 1999, vol. 31, no. 3, s. 357-393.
- Spousta, V. 2009. *Vádemékum autora odborné a vědecké práce humanitního a sociálního zaměření*. Praha: Akademické nakladatelství CERM.
- Šanderová, J. 2009. *Jak číst a psát odborný text ve společenských vědách*. Praha: SLON.
- Šesták, Z. 2000. *Jak psát a přednášet o vědě*. Praha: ACADEMIA.
- Veselý, A., Nekola, M. (Ed.) 2007. *Analýza a tvorba veřejných politik. Přístupy, metody a praxe*. Praha: SLON.
- Veselý, A. 2011. Veřejněpolitický a „klasický“ sociálněvědní výzkum: podobnosti a odlišnosti. In M. Nekola, H. Geissler a M. Muralová. *Současné metodologické otázky veřejné politiky*. Praha: Karolinum, s. 12-63.
- Vymětal, J. Váchová, M. 2000. *Úvod do studia odborné literatury*. Praha : Orac.
- nan, J. *Real Science : What It Is, and What It Means*. Cambridge : Cambridge University Press, 2000.

Hodně zdaru při psaní disertací!

1348
Universitas Carolina

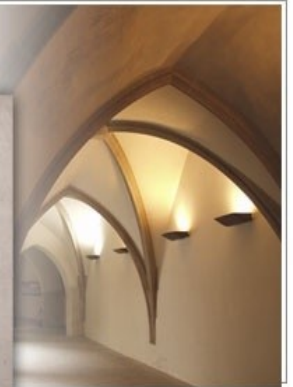

Arnošt Veselý
Katedra veřejné a sociální politiky
Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova
veselya@fsv.cuni.cz

Prostor pro otázky

1348
Universitas Carolina

Arnošt Veselý
Katedra veřejné a sociální politiky
Fakulta sociálních věd, Univerzita Karlova
veselya@fsv.cuni.cz